

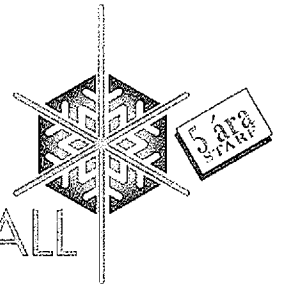
Alþingi
Erindi nr. P 121/1849
komudagur 30.4.197

Hagall, Árni Reynisson lvm
Vátryggingamiðlun
Insurance Intermediaries

Túngata 5
Pósthólf/P.O.Box 1166,
121 Reykjavík, Iceland

Sími/Phone 354 - 55 11 11 0
Símbref/Fax 354- 55 11 123

HAGALL

**Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis,
hr. Vilhjálmur Egilsson, formaður.**

Ríkisstjórn Íslands hefur lagt fyrir Alþingi frumvarp til laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda. Þetta er gert á síðustu stundu og með yfirlýsingum um að málinu eigi að ljúka fyrir sumarhlé. Það er því miður ekki einsdæmi á Íslandi að ríkisstjórnir hagi sér svona. Vorþingin á Íslandi eru í stíl við síldarævintýrin, þegar hverju stórmálinu á fætur öðru er ruslað í gegn á næturfundum í vikunni fyrir þinglokin. Oftar en einu sinni hefur frést af málum sem taka þurfti upp að nýju á næsta þingi til að leiðrétta mistökin sem urðu í óðagotinu um vorið. Og nú stefnir í sama með löggjöf um einn hinn vandasamasta þátt í lífi hvers manns, undirbúning efri áraanna. Áður en umræða hefst fyrir alvöru í þinginu lýsa ráðherrarnir því yfir að málið skuli afgreitt. Gildir þá einu að sterk viðbrögð gegn frumvarpinu hafa komið fram. Því má ekki gleyma, að verstu gallana á nýjum lögum má oft rekja til málamiðlana sem gerðar eru í þröngri stöðu í blálökin. Svo gæti enn orðið nú.

Nokkurra ára reynsla mín af viðtölum við einstaklinga um áætlanir þeirra í lífeyrismálum hefur sannfært mig um það, hve fjölþættir valkostir eru mikilvægir á þessu sviði. Líf manna er fjölbreytilegt og aðstæður til þess að leggja fyrir til síðari tíma endurspeglar þá staðreynd. Á það ekki síst við um einrykja og atvinnurekendur, sem ég starfa mest með.

„Öllum launamönnum og þeim sem stunda atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi er rétt og skylt að eiga aðild að lífeyrissjóði.“ Í 17 ár hafa þessi orð staðið í lögum um „skyldutryggingu lífeyrisréttinda.“ Lögin eru augljóslega sniðin að aðstæðum launþega, en öðrum virðist skotið inn til uppfyllingar, án þess eitt orð sjáist um sérstöðu þeirra, sem lifa af eigin aflafé. Þer frumvarpið þannig glögg merki þess að það er ekki til komið á vegum þeirra sem með löggjafarvald fara, heldur lagt fram til að uppfylla „samninga“ við aðra aðila að afloknum viðræðum sem sjálfstæðir atvinnurekendur hafa engan aðgang að.

Sjálfstætt fólk hefur umgengist þetta lagaákvæði með sama hætti og gerist með ýmsar meginsetningar í lögum, svo sem: „Öllum er skylt að sýna varúð svo náttúru landsins sé ekki spillt“ eða „hjónum ber að stuðja hvort annað og gæta sameiginlegra hagsmuna heimilis og fjölskyldu.“ Menn vita að þó út af beri gerist fátt af opinberri hálfu. Fólk hefur því farið eigin leiðir í að undirbúa efri árin, gengið í séreignasjóði, keypt verðbréf ríkis og hlutafélaga eða tekið lífeyristryggingu. Allt nýjar ávöxtunarleiðir sem hafa komið fram á undanförunum áratug.

Nú virðist sem sprengja eigi upp fyrir fólki lífeyrisáætlanir, sem byggjast á ríkjandi valfrelsi og skipa því í lífeyrissjóði verkalýðsfélaganna, í svonefnda „samtryggingu.“ Sú virðist vera skoðun ríkisstjórnarinnar um þessar mundir að „samtrygging“ sé eina úrræðið til að byggja á tekjutryggingu til æviloka.

Eðlismunur er á samtryggingu og séreign. Samtrygging er áhættutrygging, sem lofar að greiða hinum tryggða föst ellilaun til æviloka. Ef hann lifir lengi fær hann greitt umfram það sem hann lagði inn um starfsævina, en ef hann lifir skemur renna ónýtt iðgjöld til heildarinnar. Á þessu lögmáli byggjast tryggingar almennt. Þess má geta, að ellitryggingar fást hjá líftrygginga-félögum og má þannig öðlast „samtryggingu“ á einstaklingsgrundvelli. Lífeyrissjóður er því ekki forsenda þess að geta keypt slíka vernd. Innlegg í samtryggingarsjóð er sem sé hreint iðgjald, óendurkræft og erfist ekki.

Hvað veldur því, að ríkisstjórn Íslands tekur svo eindregna trú á samtryggingu umfram sparnað í séreign að nálgast kreddu? Er það vegna hagsmuna ríkisins? Er það vegna hagsmuna lífeyrissjóðanna? Eða vegna hagsmuna lífeyrisþega?

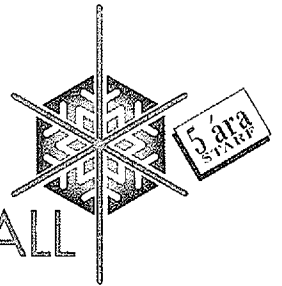
Varla hið síðastnefnda. Eftirfarandi dæmi sýnir, að maður sem hyggst leggja fyrir 25.000 kr. á mánuði í lífeyrissjóð eða frjálsan sparnað í 10 ár fær mjög svipaða fjárhæð í mánaðarlegar bætur úr lífeyrissjóði og í vexti af sparnaði:

Lífeyrissöfnun, - miðast við 3 mkr. árslaun, 10% í iðgjöld, 10 ára áætlun.

<u>Lífeyrissjóður, samtrygging með frádráttarrétti</u>		<u>Lífeyristrygging án frádráttarréttar</u>	
Greitt til lífeyrissjóðs	3.000.000	Til ráðstöfunar í 10 ár	3.000.000
Skattafrádráttur 40%	1.200.000	Fyrirframgreiddur tekjuskattur 40%	1.200.000
Greiðslubyrði launþega	1.800.000	Inngreiðslur, hreint sparifé	1.800.000
Núvirði réttinda til ellilauna	378.000	Innistæða með vöxtum í lokin:	
Eftirágreiddur tekjuskattur 40%	151.200	A: 7.5% ávöxtun e.skatt,upb.	2.650.000
Árstekjur eftir skatt	226.800	Árlegar vaxtatekjur	188.750
Mánaðartekjur eftir skatt	<u>18.900</u>	Mánaðartekjur	<u>16.600</u>
		B: 10% ávöxtun	3.022.000
		Árlegar vaxtatekjur	302.200
		Mánaðartekjur	<u>25.200</u>

Ávöxtun í íslenskum séreignasjóðum árin 1991-5 var á bilinu 7.6-8.7%. Hærrí í breskum tryggingasjóðum.

Dæmið sýnir að einstaklingur getur með einföldum hætti myndað sér jafngott úrræði og samtrygginguna til ævitekna. Auk þess á hann sjálfur höfuðstólinn og getur aukið tekjur sínar með skipulegri úttekt í ellinni. Hann getur sjálfur leitað bestu ávöxtunar. Höfuðstóllinn er sameign hjóna og erfist. Er þetta fólk líklegra til að verða byrði á þjóðfélaginu en ef það væri í samtryggingu?

Er hið rómaða samtryggingarkerfi gallalaust? Makalífeyrir íslenskra lífeyrissjóða er aðeins helmingur af lífeyri launþegans. Er þarna að finna eina helstu ástæðu þess að sjálfstætt fólk fordast þessa sjóði. Og þá má spyrja: Hver væru áhrifin á almennar bætur, ef ef ekkjur fengju full eftirlaun til æviloka? Enn má spyrja: Hver verður þróunin við styttingu starfsævinnar að 60 árum á sama tíma og meðalaldur heldur áfram að hækka? Það er þessi óhjákvæmilega útþynning, sem veldur því að samtryggingarkerfin eru að hrynja um allan heim. Ríkisstjórn Íslands getur ekki stöðvað þá þróun, hvaða trú sem hún jatar í lífeyrismálum.

Skylduaðild að lífeyrissjóðum er hrein skattlagning á þá sem nú fara sínar eigin leiðir í ævisparnaði, jafnvel eignaupptaka. Ótti fjármálaráðherra um að fólk sem sparar frjálst sé öðrum fremur áhættuhópur fyrir almannatryggingar er vægast sagt brotlegur. Almannatryggingar fjármagnaðar með sköttum eiga að vera fyrir þá sem verða utanveltu í þjóðfélaginu af ýmsum ástæðum. Fróðlegt væri að vita hve margar ekkjur látinna lífeyrisþega fylla þann hóp.

Tillögur:

Eigi á annað borð að fjalla um lífeyri atvinnurekenda og sjálfstætt starfandi fólks í lögum á að gera það með þeim hætti að tillit sé tekið til aðstæðna sem eru mjög frábrugðnar þeim sem launamenn búa við. Þennan þjóðfélagshóp ætti því ekki að nefna í frumvarpinu eins og það er nú (2.&7.gr.).

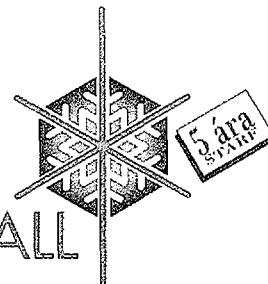
Ellitryggingar hjá tryggingafélögum ættu að njóta viðurkenningar til jafns við aðild að lífeyrissjóði, þám. með frádráttarrétti við innborgun.

Ákvæði II. kafla um samninga um lífeyrissparnað eru hin undarlegustu. Þar er stillt upp formála að samningi með fyrirmælum út í smáatriði. Þó er hér um einskonar „heimild“ að ræða. Hinsvegar virðist óheimilt að segja honum upp og hætta. Ekki er getið um nein hlunnindi, sem eiga að fylgja þessum samningi. Þessi heimild virðist ekki útiloka saminga um viðbótarsparnað utan ramma laganna. Að öllu samanlögðu virðist mega strika þennan kafla út.

Ef þingið vill setja þennan II. kafla í lög bendi ég á að 2. töluliður 8. greinar er brot á Evrópusamningnum eins og hann er orðaður. Líftryggingafélög á EES geta starfað hérlendis án þess að hafa sérstaka starfsstöð. Þau þurfa aðeins að uppfylla ákveðin formsatriði og öðlast þar með starfsleyfi. Það orð ætti að koma í staðinn fyrir „starfsstöð.“

Aðaltillaga mín er hinsvegar sú, að ekki verði reynt að afgreiða frumvarpið fyrir vorið. Málið þarf lengri tíma til úrvinnslu ekki síst eftir þá hörðu gagnrýni sem frumvarpið hefur fengið víða að frá því að það fyrst kom fram.

HAGALL

4

Ég þakka nefndinni fyrir að bjóða mér að segja álit á frumvarpinu og vona að ofanritað verði henni til gagns í starfi.

Með vinsemi og virðingu,

Ární Reynisson.

29.4.1997